

Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.128

про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Россіхіна Марина Володимирівна, 1996 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Київський університет імені Бориса Грінченка за спеціальністю «Музичне мистецтво», з 2025 року працює музичним керівником в приватному закладі дошкільної освіти «m.Kids», виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Музичне мистецтво».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.128 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, від 29 травня 2026 року № 411, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

ОЛЕКСЮК Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

ЗАВЕРУХА Олена Леонідівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

СУХОМЛІНОВА Тетяна Петрівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Офіційні опоненти:

ЗАВ'ЯЛОВА Ольга Костянтинівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри музикознавства та культурології Навчально-

наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. Г. Макаренка;

ЖИШКОВИЧ Мирослава Андріївна, кандидат мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного співу Факультету музикознавства, композиції, вокалу та диригування Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка.

На засіданні 22 липня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво Россїхінїй Маринї Володимирівнї на підставі прилюдного захисту дисертації «Італійська оперна традиція в українському вокальному виконавстві та педагогїці останньої третини XVIII – початку XX столїття» за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Дисертацію виконано у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ.

Науковий керівник: Лігус Ольга Марківна, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри музикознавства та музичної освіти Факультету мистецтв Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація Россїхінїй Марини Володимирівни «Італійська оперна традиція в українському вокальному виконавстві та педагогїці останньої третини XVIII – початку XX столїття», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає пп. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44

(зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023. Дисертацію Россіхіної Марини Володимирівни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності. Россіхіна Марина Володимирівна на високому рівні оволоділа методологією наукової діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

Здобувачка має 4 наукові публікації за темою дисертації: 3 статті – у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 1 наукову публікацію тез доповіді, у якій додатково висвітлено результати дисертації.

1. Россіхіна М. Вплив італійської вокальної школи на професійне становлення українських співаків (кінець XVIII – початок XIX століття). *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць*. Київ, 2021. Вип. 39. С. 219–225. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.39.2021.238727>

2. Россіхіна М. Творча біографія українського співака Олександра Герасименка (джерелознавчий аспект). *Арт-платФОРМА: альманах*. Київ, 2023. Т. 8. Вип. 2. С. 95–118. DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.2.8.2023.95-118>

3. Россіхіна М. Роль італійських педагогів співу в розвитку професійної вокальної школи Наддніпрянщини другої половини XIX – початку XX століття. *Українська музика: науковий часопис*. Львів, 2025. Вип. 4 (55). С. 72–79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-0926-2025-4-55-8>

У дискусії взяли участь члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

ЗАБЕРУХА Олена Леонідівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. У списку використаної літератури спостерігаємо наявність російськомовних джерел, які видані в Росії (№ 1, 13, 19, 51, 52, 60, 71-72, 77, 119) та в Україні (№ 2, 5, 9, 25, 28-39, 58, 59, 65-66, 69, 81, 85-101, 117-118). У першому розділі дисертантка опирається на російськомовну літературу № 1, 81; у другому розділі – № 2, 5, 9, 13, 19, 25, 58-60, 65-66, 69, 71-72, 119; а в третьому – № 28-39, 51-52, 71, 77, 85-88, 91-94, 96-97, 99-101, 117-118. Більша кількість російськомовних джерел, виданих в Україні, – це статті із газет, журналів в межах 1859 – 1899 рр. та зумовлено тим, що в тодішній час мова видання преси та іншої літератури була російською. В дисертації також наявні згадки про російського композитора М. Глінку (с. 65-66, 83 дисертації), українську співачку О. Ольгину, яка навчалась і «виступала на провідних сценах Санкт-Петербурга» (с. 127 дисертації) тощо. У відомостях про українських вокалістів, наведених у Додатку 1, вказані такі міста навчання та концертної діяльності співаків як Москва, Петербург і Росія як держава. Використання цих географічних назв зумовлене історичним контекстом дослідження, оскільки саме в той час жили та здійснювали свою професійну діяльність виконавці.

2. В підрозділі 3.2 авторкою детально розглянуто педагогічну діяльність О. Мишуги та С. Крушельницької, тоді як узагальнено представлено педагогічну діяльність В. Астаф'євої, М. Лубковської, О. Каміонського, К. Брун. Втім, висловлене міркування може бути використане дисертанткою у подальших наукових дослідженнях.

СУХОМЛІНОВА Тетяна Петрівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного

мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. Дисертанткою в дослідженні використано значну кількість російської та російськомовної літератури. Використання подібних джерел, що видані в Україні в період Російської імперії (XIX ст.) та радянської доби є зрозумілим, оскільки українська мова була під заборонаю, а матеріал, що містять такі джерела, є важливим для досягнення мети даного дослідження. Зазначу, що під час воєнної агресії РФ проти України використання та цитування джерел російського походження другої половини XX та початку XII століття не варто використовувати (Москва, Ленінград, Санкт-Петербург). На с. 46 підрозділу 1.2 наявне цитування з українським перекладом російського науковця. На сторінках 65-66 дисертації згадується російський композитор Міхаїл Глінка (в дисертації Михайло Глінка). Також на с. 84 при згадуванні про діяльність італійського педагога Джузеппе Сарті варто було зосередитися на його діяльності на теренах тодішньої України, уникаючи згадок про Москву та Петербург, оскільки його діяльність в Росії не стосується теми дисертації.

ЗАВ'ЯЛОВА Ольга Костянтинівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри музикознавства та культурології Навчально-наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. Г. Макаренка, зауваження:

1. Певної ваги дослідженню додало б включення праць провідного вокального педагога та знаної науковиці В. Г. Антонюк, зокрема її підручників з вокальної педагогіки та монографії з української вокальної школи. Безпосередньо з тематикою дослідження пов'язані монографія «Українські співаки у спогадах сучасників» (автор-упор. І. М. Лисенко) та дисертації Л. П. Мухіної «Українське вокальне виконавство у контексті європейської оперно-вокальної культури кінця XIX – початку XX століття» (2021), Пен Лю

«Вокальне мистецтво Харкова другої половини ХІХ ст.» (2024), які теж не фігурують у списку джерел.

2. У тексті трапляються стилістичні неузгодження та комп'ютерні похибки. Зокрема це назви опер: «Артлаксеркс» (с. 27) та «Арольдо» Дж. Верді (с. 74); прізвище Е. Гондольфі (с. 89, 90), вислови «Джиральдоні мав високопоставлений баритон ... гарної текстури, м'який та рівний, хоча й помірної гучності» (с. 75); або у Сарті навчалися «представники різних національностей, зокрема українці: Л. Керубіні, А. Ведель, С. Давидов, Д. Кашин, С. Дегтярьов, Л. Гумільов» (с. 84); «На початку ХІХ ст. у Києві існували й приватні навчальні заклади (школи, курси, класи), найвідомішими з яких були музично-драматична школа Ст. Блюменфельда (1893-1902)» (с. 92); «Свідченням вокальної еластичності артистки став успішний перехід до комічного жанру» (с. 129). Прийменники вердівський, росінівський українською пишуться без «ї».

ЖИШКОВИЧ Мирослава Андріївна, кандидат мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного співу Факультету музикознавства, композиції, вокалу та диригування Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка, зауваження:

1. Безумовно, робота побудована логічно: від історико-теоретичної бази (розвиток *bel canto*, етапи становлення італійської опери) – до персоналістичних кейсів (навчальні та виконавські маршрути українських співаків в Італії) і, зрештою, до аналізу виконавської та педагогічної практики на батьківщині. Водночас відбувається перевантаженість фактами на шкоду концептуальному узагальненню; в окремих підрозділах (особливо у третьому розділі) доцільно було б чіткіше розставляти акценти й уникати повторів.

2. Дисертація зосереджена на італійських впливах. І хоча це не є її основною метою, проте принаймні згадка про взаємодію української вокальної школи з іншими європейськими традиціями (наприклад, німецькою,

французькою), особливо у сенсі репертуару, який виконували тогочасні українські співаки, могла би надати дещо ширший контекст. Значною мірою це стосується теренів Галичини і Львова.

3. Дещо дискусійною видається наступна інформація: на с. 139 авторка пише про О. Мишугу як педагога співу, зокрема використовуючи думки С. Левіка про те, що на той час (поч. 1900-х років) співак був «майже без голосу». Але як відомо, перед початком праці у школі Лисенка в Києві він розірвав дуже вигідний контракт. Постає питання, чи підписували би у Європі контракт із майже безголосим співаком? Однак, посилаючись на деяких інших авторів, дисертантка на с. 135 зазначає: «Навіть у поважному віці голос О. Мишуги звучав по-юнацьки свіжо... Секрет полягав в ідеальній вокальній школі...». Ще раніше, на с. 106, читаємо: «Успіх О. Мишуги базувався на поєднанні волі, інтелектуального підходу та ідеальної італійської школи, що дозволило йому зберігати свіжість голосу до останніх концертів у 1921 році». Тут спостерігаємо інформативну розбіжність щодо голосових можливостей митця.

4. На с. 162, підбиваючи підсумки педагогічної праці С. Крушельницької, авторка перераховує когорту солістів – вихованців співачки, виділяючи С. Генсірука, В. Овсійчука, ін. Але якщо С. Генсірук навчався в С. Крушельницької у консерваторії, водночас здобуваючи другу вищу освіту у Лісотехнічному інституті (згодом ставши його професором), то В. Овсійчук був лише короткий час її приватним учнем, а згодом став відомим українським художником, ученим, мистецтвознавцем. Натомість належало згадати таких відомих випускниць С. Крушельницької – провідних солісток Львівської опери, як Теофілія Братківська, Клавдія Чернет, Ніна Богданова-Пелехата ін.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.128 присуджує Россіхіній Марині Володимирівні ступінь доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.128

Ольга ОЛЕКСЮК